

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقوق مدنی

ویژه دانشجویان رشته حقوق، الهیات و معارف اسلامی و داوطلبان آزمونهای ورودی

کارشناسی ارشد، دکتری، وکالت، قضاوت و سردفتری اسناد رسمی

شامل درس

نکته

تست

مؤلف: الهه جمشیدی

حقوق مدنی - الهه جمشیدی

نظارت : مهندس شهرام کرمی و مهندس علی اکبر نکوفر
مسئول فنی : لیلا بعاج زاده
طرح جلد : مریم مظفری

آدرس : شیراز - مؤسسه آموزش عالی آزاد فاضل
تلفن : ۰۷۱-۳۲۳۵۳۰۱۶ / ۰۷۱-۳۲۳۵۹۹۰۲

دانشجوی گرامی

حضور در کلاس‌های موسسه فاضل بدلیل حل مسائل متنوع، ارتباط زنده و دو طرفه بین دانشجو و استاد، قرار گرفتن در جو کنکور، ایجاد انگیزه رقابت، رفع اشکالات دانشجو و آزمون‌های کلاسی که ضمن آن از میزان آمادگی خود مطلع می‌شوید انتخابی است که نمی‌توان آنرا با مطالعه یک یا چند کتاب مقایسه کرد.

شرکت در کنکورهای هماهنگ کشوری موسسه فاضل به شما این امکان را می‌دهد که جایگاه واقعی خود را در رتبه بندی کشوری بیابید چرا که علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد.

مزایای استفاده از این کتاب:

- بررسی جامع و کامل و تشریح مواد قانون مدنی همراه با متن مواد
- بررسی جامع و کامل قوانین خاص همراه با متن مواد
- ارائه نکات در قالب نمودار و جدول
- نمونه تست های کنکورهای سال های گذشته و تالیفی تحت عنوان بیازماییم در آخر هر مبحث

پیش‌گفتار

کتاب حاضر تجربه سال‌ها مطالعه، تحقیق و بررسی تمام کتب مرجع، در حقوق مدنی و ماه‌ها گردآوری و نگارش مطالب آن می‌باشد. در این کتاب علاوه بر شرحی کامل و جامع از مواد قانون مدنی، به قوانین خاص مربوطه به صورت تفصیلی و آرای وحدت رویه نیز اشاره شده است. بدین صورت که نیاز استفاده‌کنندگان را از جست و جو و رجوع به سایر قوانین بر طرف می‌نماید.

این کتاب مشتمل بر دو جلد می‌باشد: که جلد اول آن شامل مباحث حقوق مدنی یک (اشخاص و محجورین)، حقوق مدنی دو (اموال و مالکیت)، حقوق مدنی سه (قواعد عمومی قراردادها)، حقوق مدنی چهار (الزامات خارج از قرارداد) و حقوق مدنی پنج (نکاح و طلاق) بوده و جلد دوم آن شامل مباحث، حقوق مدنی شش و هفت (خيارات و عقود معین)، حقوق مدنی هشت (شفعه، وصیت، ارث) و ادله اثبات دعوا می‌باشد.

روش مورد استفاده در این کتاب بدین صورت است که ابتدا تفصیلی از درس ارائه و سپس مطالب بیان شده در قالب نکته، نمودار و به زبان ساده با بررسی مواد به صورت جداگانه، تبیین گردیده است. در آخر هر مبحث، نمونه تست‌هایی تحت عنوان بیازماییم آمده است که این تست‌ها بعضاً از کنکورهای سال‌های گذشته جمع‌آوری شده و تعدادی نیز به صورت تالیفی تدوین گردیده است.

فهرست مطالب

فصل اول:

۱.....	اشخاص و محجورین
۱۴.....	اموال و مالکیت
۱۵.....	انواع مال و حق
۳۲.....	حقوق اشخاص نسبت به اموال
۴۲.....	وقف
۴۹.....	حق ارتفاق
۵۳.....	قواعد عمومی قراردادها
۵۴.....	کلیات و معرفی ایقاع و عقد
۶۲.....	شرایط اساسی صحت معاملات
۷۹.....	اثر معاملات
۸۷.....	شروط ضمن عقد
۹۷.....	معامله فضولی
۱۰۵.....	سقوط تعهدات
۱۲۵.....	الزامات خارج از قرارداد
۱۲۶.....	کلیات
۱۲۹.....	غصب
۱۳۸.....	اتلاف
۱۳۸.....	تسبیب
۱۴۰.....	استیفا

۱۴۶ نکاح و طلاق
۱۴۷ کلیات
۱۵۰ موانع نکاح
۱۵۲ شرایط صحت نکاح
۱۵۳ وکالت در نکاح
۱۵۴ نکاح منقطع
۱۵۷ مهر
۱۶۰ حقوق و تکالیف زوجین
۱۶۳ انحلال نکاح
۱۶۸ عده

فصل دوم

۱۷۲ خيارات
۱۷۳ خيار مجلس
۱۷۴ خيار حيوان
۱۷۴ خيار شرط
۱۷۵ خيار تاخير ثمن
۱۷۷ خيار رويت و تخلف وصف
۱۷۹ خيار غبن
۱۸۰ خيار عيب
۱۸۵ خيار تدليس
۱۸۷ خيار تبعض صفقه

۱۸۸	خيار تخلف شرط
۱۸۹	خيار تفليس
۱۹۰	خيار تعذر تسليم
۱۹۰	خيار شركت
۱۹۰	احكام خيارات به طور كلى
۱۹۷	عقود معين
۱۹۸	بيع
۲۲۹	بيع شرط
۲۳۰	معاوضه
۲۳۱	اجاره
۲۶۳	مزارعه
۲۷۲	مساقات
۲۷۶	مضاربه
۲۸۲	جعاله
۲۸۸	شركت
۲۹۹	وديعه
۳۰۸	عاريه
۳۱۳	قرض
۳۱۸	قمار و گروبندى
۳۲۰	وكالت
۳۳۳	ضمان

۳۵۴	حواله
۳۵۹	كفالت
۳۶۶	صلح
۳۷۵	رهن
۳۸۶	هبه
۳۹۴	شفعه
۴۰۰	وصیت
۴۱۲	ارث
۴۳۴	ادله اثبات دعوا
۴۴۲	فهرست منابع

اشخاص و محجورین

بررسی مواد ۹۵۶ تا ۱۰۳۰ ق.م. در باب کلیات اشخاص، تابعیت، اسناد سجل
احوال، اقامتگاه و غایب مفقود الاثر
و مواد ۱۱۸۰ تا ۱۱۹۴ ق.م. در باب ولایت قهری پدر و جد پدری
و مواد ۱۲۰۷ تا ۱۲۵۶ ق.م. در باب حجر و قیمومت

ویژگی های حق ارتفاق:

- حقی عینی که تنها در اموال غیر منقول رخ می دهد.
- این حق وابسته به ملک است و به طور مستقل و جدای از ملک قابل انتقال نیست.
- انتقال ملک دارای حق ارتفاق، تاثیری در حق ارتفاق ندارد.
- حق ارتفاق غیر قابل تقسیم است بدین معنا که اگر حق ارتفاق به سود ملک مشاعی برقرار شده باشد، تقسیم ملک موجب تجزیه حق نمی شود و پس از تقسیم حق ارتفاق به قوت خویش باقی است.

مقایسه حق ارتفاق و حق انتفاع:

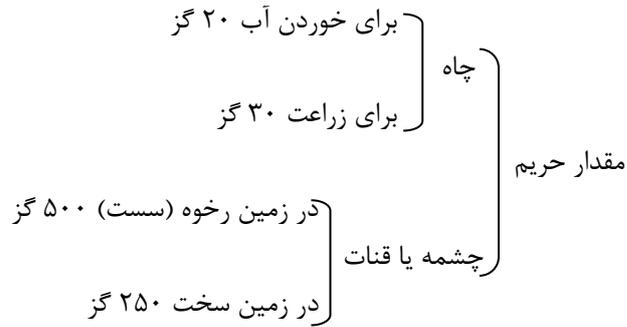
- حق ارتفاق «» اختصاص به املاک و اراضی دارد و حتی در اموال غیر منقول حکمی و تبعی نیز جاری نمی گردد.
- حق انتفاع «» می تواند مربوط به اموال منقول باشد یا غیر منقول.
- حق ارتفاق «» بر اساس ذات تبعی خود یک حق دائمی است.
- حق انتفاع «» تنها در حبس موبد و وقف دائمی است.
- حق ارتفاق «» حقی عینی است که به تبع مالکیت در ملک ایجاد می شود وابسته به ملک و از فروع مالکیت بوده و جدای از ملک قابل انتقال نیست.
- حق انتفاع «» در دارایی شخص منتفع حقی مستقل و اصلی است و مانند سایر حقوق مالی قابل انتقال و واگذاری است.
- حق ارتفاق «» به منظور کمال استفاده از ملک به وجود می آید و قائم به ملک است
- حق انتفاع «» برای استفاده شخص منتفع برقرار می شود
- حق ارتفاق «» قراردادی است که قبض در آن شرط صحت نیست
- حق انتفاع «» قراردادی است که قبض شرط صحت آن است

بیشتر بدانید:

گاهی بدون این که قراردادی بسته شود مالک به دیگری اذن می دهد که از ملک او استفاده کند. در این گونه موارد، حقی به سود ماذون ایجاد نمی شود و مالک را ملزم به آن نمی کند. به این اذن، اذن ساده گفته می شود که اثرش اباحه تصرف در ملک غیر است. فلذا مالک هر وقت بخواهد می تواند از اذن خود رجوع کند. اما اگر رجوع از اذن مستلزم انجام کاری ممنوع باشد (مثلا مالک زمینی اذن دفن میتی را در زمینش داده است، حال اگر بخواهد از اذن خویش رجوع کند این امر مستلزم نبش قبر بوده که حرام و ممنوع می باشد) یا اگر مالک به نحوی ملزم شده باشد که از اذن خود رجوع نکند، در این موارد اذن قابل رجوع نیست.

.....حقوق مدنی (فصل اول)

حریم مقداری از اراضی اطراف چاه، چشمه، یا قنات است که برای کمال انتفاع از آن ضرورت دارد و تصرف در آن به زیان صاحب حریم ممنوع است.

هر یک گز برابر ۱۰۴ سانتی متر است.

بیازماییم

۱- حبس مطلق تا چه زمانی دوام دارد؟ (سراسری ۸۳)

۱. دائمی است
۲. تا فوت منتفع
۳. ده سال از تاریخ حبس
۴. تا زمان فوت مالک مگر این که مالک قبل از فوت رجوع کند

۲- چنان چه در عقد وقف واقف خود را متولی قرار دهد و قبل از این که مال موقوفه به تصرف موقوف علیهم داده شود واقف فوت نماید: (وکالت ۸۵)

۱. عقد وقف غیر نافذ است
۲. عقد وقف صحیح است و نیاز به قبض موقوف علیهم ندارد
۳. عقد وقف باطل می گردد
۴. وراثت واقف مکلفند مال موقوفه را به قبض موقوف علیهم بدهند

۳- به رهن گذاردن مال موقوفه: (سردفتری ۸۷)

۱. جایز نیست مگر در وقف خاص
۲. جایز است در صورتی که حاکم اجازه دهد
۳. جایز است مشروط بر اجازه موقوف علیهم
۴. جایز نیست زیرا این اقدام با مفهوم حبس عین منافات دارد

۴- منافع موقوفات مجهول المصرف ... (وکالت ۸۵)

۱. صرف بریات عمومی می شود
۲. به اقرب به غرض واقف می رسد
۳. با اذن حاکم یا ماذون از قبل او به مصرف فقرا می رسد
۴. صرف تحقیق و تبلیغ و نشر کتب در زمینه معارف اسلامی می گردد

۵- اگر چند نفر به طور مشاع مالک زمینی باشند و یکی از آنان سهم خود را وقف کند وقف از لحاظ حقوقی چه وضعی دارد؟ (وکالت ۸۷)

۱. چون امکان قبض وقف بدون رضایت شرکای دیگر وجود ندارد وقف باطل است
 ۲. وقف غیر نافذ است و صحت آن منوط به تنفیذ بقیه شرکاست
 ۳. وقف صحیح است
 ۴. فقط در صورتی که بتوان وقف را از ملک افراز نمود وقف صحیح است
- ۶- شخصی بدون تعیین مدت حق انتفاع از مال خود را به دیگری داده است و سپس عین مال را به ثالث منتقل نموده است، آیا می تواند رد عین مال را از منتفع بخواهد؟

۱. خیر زیرا انتقال اثری در حق انتفاع ندارد
۲. بلی زیرا اقدام وی به منزله رجوع از حق انتفاع است
۳. خیر زیرا رعایت حق انتفاع الزامی است
۴. بلی زیرا قرارداد از ابتدا باطل بوده است

۷- سو استفاده از مال موضوع انتفاع موجب است

۱. مسئولیت وی به جبران خسارت
۲. زوال حق انتفاع
۳. ایجاد حق فسخ برای مالک
۴. گزینه های الف و ب

۸- کدام یک از حقوق ذیل به اموال غیر منقول اختصاص دارد؟

۱. مالکیت
۲. انتفاع
۳. ارتفاع
۴. همه موارد

۹- وقف زمینی که دیگری در آن حق ارتفاع دارد

۱. صحیح است
۲. باطل است
۳. غیر نافذ است
۴. پس از پایان حق ارتفاع صحیح است

۱۰- مال وقف شده در ملکیت است.

۱. واقف
۲. موقوف علیه
۳. شخص حقوقی موقوفه
۴. وقوف علیه یا حاکم بر حسب نوع وقف

سوال	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
پاسخ	۴	۲	۴	۴	۳	۲	۱	۳	۱	۳

قواعد عمومی قراردادها حقوق تعهدات

بررسی مواد ۱۸۳ تا ۳۰۰ ق.م.

بیازماییم

۱- در مورد تعهداتی را که قانوناً برای متعهد حق مطالبه وجود ندارد، اگر متعهد به اشتباه دین خود را ایفا نماید: (مشاوران ۸۳)

۱. دعوی استرداد او مسموع است.
۲. پرداخت غیر نافذ است
۳. دعوی استرداد او مسموع نیست
۴. قابل مطالبه نمی باشد

۲- کدام سبب موجب انفساخ قرارداد نیست؟ (سراسری ۸۶)

۱. اقاله
۲. شرط فاسخ
۳. فوت و حجر در عقود جایز
۴. تلف مبیع قبل از قبض

۳- کدام یک از اعمال حقوقی ذیل قابل اقاله نیستند؟ (سراسری ۸۳)

۱. هبه، اجاره، مزارعه
۲. نکاح، قف، ضمان
۳. صلح، مضاربه، بیع کالی به کالی
۴. صلح، بیمه، بیع صرف، قرض

۴- اگر طلبکار ذمه مدیون را ابرا نماید ... (سراسری ۸۷)

۱. تضمینات شخصی و عینی باقی می ماند
۲. ضمان شخصی منحل و تضمینات عینی باقی می ماند
۳. تضمینات دین اعم از شخصی یا عینی ساقط می گردد
۴. ضمان شخصی باقی می ماند و تضمینات عینی منحل می شود

۵- در تبدیل تعهد، تضمینات دین سابق ... (وکالت ۸۶)

۱. به دین جدید تعلق می گیرد
۲. به دین جدید تعلق می گیرد مگر شرط خلاف شده باشد
۳. به دین جدید تعلق نمی گیرد مگر شرط خلاف شده باشد
۴. هیچ کدام

۶- کدام گزینه درباره ماهیت حقوقی تهاتر صحیح است؟ (سراسری ۸۷)

۱. عقد است
۲. ایقاع است
۳. حکم قضایی است
۴. واقعه حقوقی است

۷- پدری از تنها وارث خود مبلغ ده میلیون تومان طلبکار و به ثالثی مبلغ ده میلیون تومان بدهکار است. پدر بدون هیچ مالی فوت نموده است تکلیف چیست؟ (سراسری ۸۹)

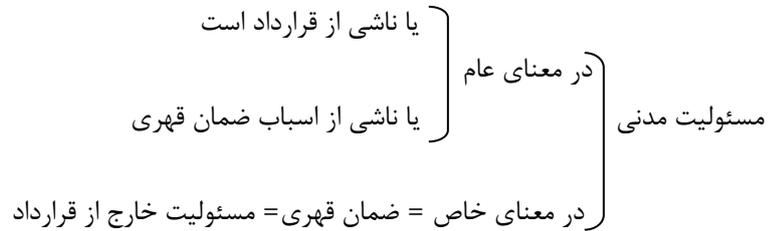
۱. طلب ثالث مشمول تعهد طبیعی است
۲. دین فرزند به مالکیت مافی الذمه ساقط است
۳. فرزند در حدود دین خود ملزم به تادیه دین پدر است
۴. دین فرزند به تهاتر ساقط می گردد.

سوال	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
پاسخ	۱	۱	۲	۳	۳	۴	۳

الزامات خارج از قرارداد

بررسی مواد ۳۰۱ تا ۳۳۷ قانون مدنی

مسئولیت مدنی یعنی مسئولیت شخص مبنی بر جبران خسارت وارده به دیگری.

شرایط مسئولیت مدنی قراردادی:

۱. وجود رابطه قراردادی معتبر بین طرفین
 ۲. تخلف از تعهدات قراردادی (نقض عهد)
 ۳. ورود ضرر
 ۴. رابطه سببیت بین نقض عهد و خسارات وارده
- ☞ با اجتماع این شرایط، متعهد متخلف، ملزم است خسارات وارده به متعهد له را جبران نماید.

مسئولیت مدنی خارج از قرارداد (ضمان قهری):

گاهی بدون این که رابطه قراردادی بین دو طرف وجود داشته باشد، شخصی عملی مرتکب شده که به حکم قانون ملزم به جبران خسارات ناشی از آن است. به این نوع از مسئولیت، مسئولیت مدنی خارج از قرارداد (ضمان قهری) گویند. به عنوان مثال، قانون فرمان می دهد بی احتیاطی یا بی مبالاتی نکنید، تهمت زنید، آدم نکشید و ... اگر کسی به این تکالیف عمومی عمل نکند و در نتیجه تخلف خود به دیگری ضرر برساند، باید آن را جبران کند.

واقعه حقوقی: رویدادی است دارای آثار حقوقی که گاهی ارادی است مانند: ائتلاف عمدی مال غیر و گاهی غیر ارادی است مانند: تولد یا فوت.

☞ توضیح بیشتر:

واقعه حقوقی ارادی، اگرچه از نظر ارادی بودن شبیه اعمال حقوقی است، لکن تفاوت آن با عمل حقوقی در این است که در وقایع حقوقی، آثار حقوقی به حکم قانون بر شخص مترتب می شود، صرف نظر از این که او تحقق چنین آثاری را خواسته یا نخواستہ باشد، حال آن که در عمل حقوقی، قانون گذار، آثار حقوقی را به احترام حاکمیت اراده فرد بر عمل او بار می کند.

اسباب ضمان قهری:

۱. غصب
۲. ائتلاف
۳. تسبیب
۴. استیفا

.....حقوق مدنی (فصل دوم)

اما در جعاله، ابتدا عامل باید عمل را انجام دهد و سپس جاعل، جعل را بپردازد. پس تا عامل عمل را انجام ندهد مستحق جعل نخواهد بود.

۴. اجاره اشخاص، عقدی مبتنی بر مغاینه بوده فلذا علم تفصیلی لازم است، اما جعاله از عقود مبتنی بر مسامحه بوده و علم اجمالی کفایت می کند.

۵. در اجاره، اگر برای پرداخت مال الاجاره اجل یا اقساطی پیش بینی نشده باشد، اصل بر حال بودن آن است و باید فوراً پرداخت شود. حال آن که در جعاله، استحقاق عامل نسبت به جعل منوط به انجام عمل است و مادام که عمل انجام نشده، استحقاق دریافت این اجرت را نخواهد داشت.

انواع جعاله:

جعاله عام: وقتی ایجاب جعاله خطاب به عموم باشد بدون این که شخص یا اشخاص معینی مد نظر باشد.

جعاله خاص: وقتی ایجاب جعاله خطاب به شخص معینی باشد

در جایی که ایجاب جعاله خطاب به شخص معینی است، قبول همان شخص می تواند تشکیل دهنده عقد باشد. لذا در ایجاب خاص، اگر کسی غیر از مخاطب، ایجاب را قبول کرده و به آن عمل کند، عقد جعاله با او منعقد نمی شود زیرا در اراده ایجاب کننده، این ایجاب مقید به شخص معینی بوده است. اما اگر ایجاب عام باشد، هر کس مفاد ایجاب را قبول کند و به آن عمل نماید، عقد جعاله با او منعقد شده و پس از انجام عمل، مستحق دریافت جعل خواهد بود.

دلایل عقد بودن جعاله :

- باب سوم از قانون مدنی در خصوص عقد معین آمده و فصل هفتم از آن به جعاله اختصاص دارد. بنابراین جعاله در باب مربوط به عقود معین قرار گرفته و عقد تلقی می شود
- از عبارت طرفین در م ۵۶۵ ق.م. می توان استنباط کرد که جعاله عقد است.
- قسمت اخیر م ۵۶۶ ق.م. از فسخ جعاله بحث نموده (...اعم از این که فسخ از طرف جاعل باشد یا از طرف خود عامل). این ماده امکان فسخ جعاله از طرف عامل را هم پیش بینی نموده است. از آن جا که فسخ حقی برای طرفین عقد است، پس عامل هم طرف عقد محسوب شده و می تواند عقد را فسخ نماید.

<p>ماده ۵۶۳ در جعاله، معلوم بودن اجرت من جمیع الجهات، لازم نیست. بنابراین اگر کسی ملتزم شود که هر کس گمشده‌ی او را پیدا کند حصه‌ی مشاع معینی از آن، مال او خواهد بود جعاله صحیح است.</p> <p>ماده ۵۶۴ در جعاله، گذشته از عدم لزوم تعیین عامل، ممکن است عمل هم مردد و کیفیات آن نامعلوم باشد.</p>

❖ جعاله عقدی است مبتنی بر مسامحه. بنابراین علم تفصیلی به مورد معامله در این جا شرط نیست بلکه علم اجمالی برای صحت عقد کفایت می کند. لذا هم کیفیات عمل ممکن است نامعلوم باشد و هم میزان دقیق اجرت. با این وجود، عمل مورد نظر و اجرت آن بایستی حداقل قابل تعیین در آینده باشد والا عقد باطل خواهد بود.

❖ به عبارت دیگر، در عقود مسامحه ای علم اجمالی برای صحت معامله لازم است. اما نباید تصور کرد که چون عقد مبتنی بر مسامحه است، مجهول بودن مورد معامله اشکالی در عقد ایجاد نمی کند. اگر جعل کاملا مجهول باشد، چنین جعاله ای باطل است. وقتی جعاله باطل باشد، انجام دهنده عمل، مستحق جعل (اجرت المسمی) نیست، اما ممکن است مستحق اجرت المثل باشد. در این مورد مبنای استحقاق شخص، عقد جعاله نیست، بلکه مبنای استحقاق او یکی از اسباب ضمان قهری (استیفا از عمل غیر) است.

❖ در معاملات لزوم تفصیلی بودن علم، اصل است و کفایت علم اجمالی استثناست. اما این که مورد معامله باید معین باشد، استثنایی ندارد. به این ترتیب، هر گاه مورد معامله مردد باشد، عقد باطل است حتی اگر آن عقد مبتنی بر تسامح باشد. در جعاله نیز عمل یا اجرت نمی تواند مردد بین دو یا چند چیز باشد والا جعاله باطل خواهد بود.

ماده ۵۶۵ جعاله تعهدی است جایز و مادامی که عمل به اتمام نرسیده است هر یک از طرفین می توانند رجوع کنند ولی اگر جاعل در اثنای عمل، رجوع نماید باید اجرت المثل عمل عامل را بدهد.

❖ وصف جایز در برابر لازم وصفی است که منتسب به عقود است. فلذا عقد است که می تواند جایز باشد یا لازم. و تعهد، اثر عقد است. بنابراین اگر چه در ماده فوق مقرر شده که جعاله تعهدی است جایز، اما این را باید حمل بر عقد بودن جعاله نمود.

بیشتر بدانید:

جاعل به موجب عقد جعاله تعهد به پرداخت جعل می کند و تردیدی نیست که جاعل به این وسیله در امور مالی خویش دخل و تصرف می کند. بنابراین، او بایستی اهلیت استیفا داشته باشد. یعنی بالغ، عاقل و رشید باشد.

اگر جاعل محجور غیر ممیز باشد، معامله او به لحاظ فقدان قصد انشا باطل است. اگر جاعل محجور ممیز باشد، یعنی سفیه یا صغیر ممیز باشد، معامله او غیر نافذ بوده و منوط به تنفید ولی یا قیم خواهد بود.

عده ای معتقدند که جعاله ایقاع است. طبق این نظر، اراده عامل در تحقق جعاله نقشی ندارد. به این ترتیب، اهلیت او لازم نیست. اما با توجه به قرائن موجود در قانون مدنی باید گفت که جعاله عقد است. پس عامل طرف این عقد محسوب شده و اهلیت او لازم است.

اگر جعاله را عقد بدانیم، چنان چه عامل، محجور غیر ممیز باشد، جعاله به خاطر فقدان قصد باطل است. اما اگر عامل محجور باشد:

دکتر شهیدی معتقدند: محجور نیز می تواند به عنوان عامل، طرف عقد جعاله باشد زیرا آن چه که عامل بر عهده می گیرد، انجام کار است و دخل و تصرفی در اموال خویش نمی کند. در نظر ایشان جعاله در این حالت صحیح و نافذ است و نیازی به اذن ولی یا قیم ندارد.

دکتر کاتوزیان معتقدند: اگرچه خود عمل، مال محسوب نمی شود اما وسیله تحصیل مال است. به عبارت دیگر، عامل با تعهد به انجام عمل، نوعی تصرف در امور مالی خویش کرده است.

بر طبق نظر دوم، همین که عامل تعهد بر انجام کاری در برابر اجرت مشخصی می کند، دخل و تصرف در امور مالی است و بنابراین، اگر عامل محجور ممیز باشد، جعاله غیر نافذ است و منوط به تنفیذ ولی یا قیم خواهد بود.

◆ گفتیم جعاله عقدی است جایز، عقد جایز، عقدی است که هر یک از طرفین هر وقت بخواهد می تواند آن را بر هم زند. مفاد عقد جعاله، این است که کاری انجام شود و در مقابل اجرتی پرداخت گردد. لذا بر هم زدن عقد به صورت یک طرفه ناظر به فرضی است که عمل به اتمام نرسیده باشد. وقتی عمل مورد جعاله به طور کامل انجام شد، دیگر صحبت از بر هم زدن عقد بی معناست. در واقع، در این حالت مفاد عقد به سرانجام خود رسیده و فسخ اثری ندارد. به این ترتیب، بر هم زدن جعاله به اراده یک طرف، تا زمانی میسر است که عمل به اتمام نرسیده باشد.

◆ دو ویژگی مهم عقود جایز:

- هر یک از طرفین می تواند به اراده خود آن را بر هم زند.
- با فوت یا حجر هر یک از طرفین عقد منفسخ می شود.

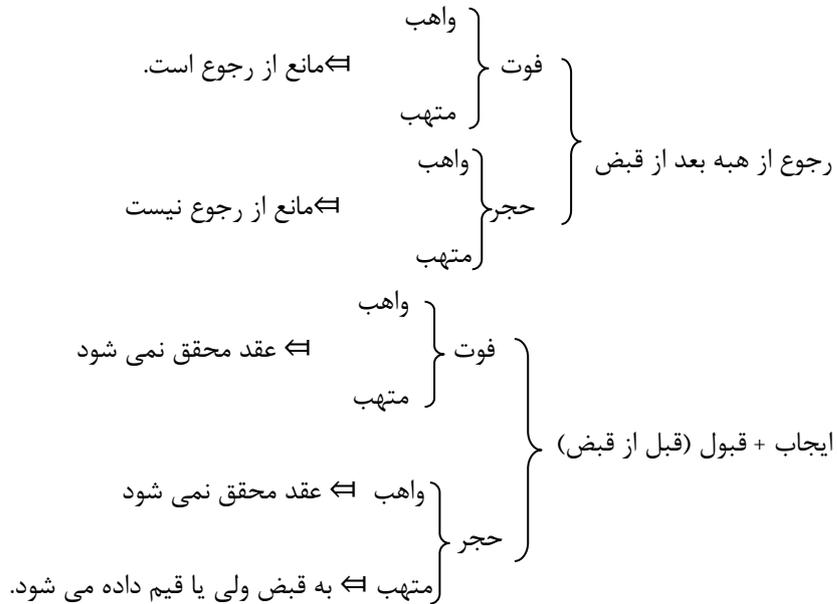
◆ اگر عقد جایزی به صورت شرط ضمن عقد لازم بیاید، فقط امکان بر هم زدن ارادی عقد از بین می رود ولی ویژگی دوم عقد جایز به فوت خود باقی است. پس اگر جعاله ضمن عقد لازم دیگری به صورت شرط بیاید، مشروط علیه، نمی تواند جعاله را مادام که آن عقد لازم باقی است، به صورت یک طرفه بر هم زند، اما اگر در این اثنا یکی از طرفین فوت کند یا محجور شود، عقد منفسخ می گردد.

◆ از آن جا که جعاله عقدی جایز است، با فوت و حجر هر یک از طرفین منفسخ می گردد. اگر جعاله ای منعقد شود و در اثنا عمل یکی از طرفین فوت کند یا محجور شود، جعاله منفسخ می گردد حتی اگر به صورت شرط ضمن عقد لازم آمده باشد. اثر انفساخ ناظر به آینده است و در گذشته اثری ندارد.

⇐ اکنون دو مورد فسخ و انفساخ را در عقد جعاله بررسی می نماییم:

ماده ۵۶۶ هر گاه در جعاله، عمل دارای اجزای متعدد بوده و هر یک از اجزاء، مقصود بالاصاله‌ی جاعل بوده باشد و جعاله فسخ گردد عامل از اجرت‌المسمی به نسبت عملی که کرده است مستحق خواهد بود اعم از این که فسخ از طرف جاعل باشد یا از طرف خود عامل.

یاد آوری:

بیازماییم:

۱- واهب مالی را به متهب هدیه می کند، متهب قبولی را اعلام و قبل از قبض، فوت نمود؛ هبه چه وضعی دارد؟ (آزاد ۸۹)

- ۱. هبه باطل است.
 - ۲. با توجه به قبولی متهب در صورت قبض ورثه، هبه صحیح است.
 - ۳. هبه غیر نافذ است.
 - ۴. هبه صحیح است.
- گزینه ۱ صحیح است.

۲- در عقد هبه، اگر متهب قبل از قبض عین موهوبه محجور شود، هبه چه وضعیتی دارد؟ (وکالت ۸۱)

- ۱. با حجر متهب حتی بعد از قبض، هبه قابل رجوع می گردد.
 - ۲. هبه صحیح است و نماینده قانونی متهب، عین موهوبه را قبض می کند.
 - ۳. عقد هبه غیر نافذ است.
 - ۴. هبه باطل می شود.
- گزینه ۲ صحیح است.

شفعه

بررسی مواد ۸۰۸ تا ۸۲۴

وصیت

بررسی مواد ۸۲۵ تا ۸۶۰

ارث

بررسی مواد ۸۶۱ تا ۹۴۹

فهرست منابع

- امامی، سید حسن، حقوق مدنی، جلد اول، چاپ بیست و پنجم، انتشارات اسلامی، ۱۳۸۴
- امامی، سید حسن، حقوق مدنی، جلد دوم، چاپ سی و سوم، انتشارات اسلامی، ۱۳۸۸
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر، حقوق مدنی، جلد اول، رهن و صلح، ۱۳۷۰
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر، ترمینولوژی حقوق، چاپ یازدهم، کتابخانه گنج دانش، ۱۳۸۰
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر، دانشنامه حقوقی، دوره پنجم، چاپ چهارم، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۶
- جمشیدی، الهه، شرط تبری از عیوب با نگاهی به حقوق فرانسه، مجله کانون وکلای دادگستری فارس، شماره سوم، پاییز ۹۲
- شمس، عبدالله، آیین دادرسی مدنی، دوره پیشرفته، جلد سوم، چاپ دوازدهم، انتشارات دراک، پاییز ۱۳۸۷
- شهیدی، مهدی، حقوق مدنی ۳، تعهدات، چاپ چهارم، انتشارات مجد، فروردین ۱۳۸۳
- شهیدی، مهدی، شروط ضمن عقد، چاپ دوم، انتشارات مجد، ۱۳۸۷
- شهیدی، مهدی، حقوق مدنی، تشکیل قراردادها و تعهدات، چاپ سوم، انتشارات مجد، ۱۳۸۴
- شهیدی، مهدی، حقوق مدنی، اصول قراردادها و تعهدات، چاپ سوم، انتشارات مجد، ۱۳۸۴
- شهیدی، مهدی، حقوق مدنی، آثار قراردادها و تعهدات، چاپ سوم، انتشارات مجد، ۱۳۸۴
- شهیدی، مهدی، سقوط تعهدات، چاپ سوم، انتشارات مجد، ۱۳۸۴
- شهیدی، مهدی، حقوق مدنی ۶، عقود معین، چاپ پنجم، انتشارات مجد، ۱۳۸۵
- شهیدی، مهدی، ارث، چاپ پنجم، انتشارات مجد، ۱۳۸۵
- صفایی، سید حسین، دوره مقدماتی حقوق مدنی، اشخاص و اموال، جلد اول، چاپ دوم، نشر میزان، پاییز ۱۳۸۲
- صفایی، سید حسین، دوره مقدماتی حقوق مدنی، قواعد عمومی قرار دادها، جلد دوم، چاپ دوم، نشر میزان، پاییز ۱۳۸۲
- صفایی، سید حسین، قاسم زاده، مرتضی، حقوق مدنی اشخاص و محجورین، چاپ ششم، انتشارات سمت، زمستان ۱۳۸۰
- کاتوزیان، ناصر، قانون مدنی در نظم کنونی، چاپ هشتم، نشر میزان، پاییز ۱۳۸۲
- کاتوزیان، ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی، اموال و مالکیت، چاپ پنجم، نشر میزان، بهار ۱۳۸۱
- کاتوزیان، ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی، اعمال حقوقی (قرارداد- ایقاع)، چاپ دوازدهم، نشر شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۶

.....حقوق مدنی (فصل دوم)

- کاتوزیان، ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی، وقایع حقوقی، چاپ دهم، نشر شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۵

- کاتوزیان، ناصر، دوره حقوق مدنی، قواعد عمومی قراردادها، جلد چهارم، چاپ پنجم، نشر شرکت سهامی انتشار، ۱۳۷۸

- کاتوزیان، ناصر، عقود معین، جلد اول، معاملات معوض - عقود تملیکی، چاپ ششم، نشر شرکت سهامی انتشار، ۱۳۷۷

- کاتوزیان، ناصر، عقود معین، جلد دوم، حقوق مدنی، مشارکت ها - صلح، چاپ هفتم، کتابخانه گنج دانش، ۱۳۸۶

- کاتوزیان، ناصر، عقود معین، جلد سوم، حقوق مدنی، عطایا (هبه، وقف، وصیت)، چاپ پنجم، کتابخانه گنج دانش، ۱۳۸۴

- کاتوزیان، ناصر، عقود معین، جلد چهارم، عقود اذنی - وثیقه های دینی، چاپ دوم، نشر شرکت سهامی انتشار، ۱۳۷۶

- کاتوزیان، ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی، درس هایی از عقود معین، جلد اول، چاپ دهم، کتابخانه گنج دانش، ۱۳۸۶

- کاتوزیان، ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی، درس هایی از عقود معین، جلد دوم، چاپ دهم، کتابخانه گنج دانش، ۱۳۸۵

- کاتوزیان، ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی، درس هایی از شفعه، وصیت، ارث، چاپ نهم، نشر میزان، زمستان ۱۳۸۶

- کاتوزیان، ناصر، حقوق مدنی، خانواده، جلد اول، چاپ هفتم، نشر شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۵

- کاتوزیان، ناصر، حقوق مدنی، نظریه عمومی تعهدات، چاپ چهارم، نشر میزان، پاییز ۱۳۸۶

- کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادها، جلد اول، مفهوم عقد - انعقاد و اعتبار قرارداد، چاپ چهارم، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۰

- کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادها، جلد دوم، انعقاد و اعتبار قرارداد، نظریه بطلان و عدم نفوذ، چاپ چهارم، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۰

- کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادها، جلد سوم، آثار قرارداد، چاپ سوم، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۰

- کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادها، جلد چهارم، اجرای قرارداد - مسئولیت قراردادی، چاپ سوم، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۰

- کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادها، جلد پنجم، انحلال قراردادها و خیارات، چاپ پنجم، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۲